

Bursa İli Anaokullarında Yürütülen Müzik Eğitime Yönelik Temel İhtiyaçların Tespiti ve Değerlendirilmesi

The Determination and Evaluation of the Basic Needs of Kindergarten in Bursa Towards Music Education

Bilgehan EREN

M.Ü. Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, İstanbul, TÜRKİYE

Atilla SAĞLAM

T.Ü. Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Edirne, TÜRKİYE

ÖZET

Bu araştırmayla, Bursa İli anaokullarında yürütülen müzik öğretimine yönelik mevcut durum ve temel ihtiyaçlar ele alınmıştır. Araştırmanın problem cümlesi “Bursa İli Anaokullarında Yürütülen Müzik Eğitime Yönelik Temel İhtiyaçlar Nelerdir?” şeklinde belirlenmiş olup “Anaokullarında müzik eğitime yönelik olarak yürütülen program, uygulamalar ve öğretme durumları” araştırmanın basamaklarını oluşturmuştur.

Araştırmada, Bursa anaokullarında görev yapmakta olan 142 öğretmenden anket yoluyla elde edilen veriler çeşitli frekans tabloları ve neden-sonuç etkileşimi gösteren regresyon uygulamalarıyla değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda anaokullarında

müzik odası, donanım ve araç-gereç açısından ihtiyaçlar olduğu tespit edilmiştir. Müzik etkinliklerine uygun sınıf mevcutlarına ulaşılması ve öğretmenlerin müzik öğretim yöntemleri konusunda bilgilendirilmesi konuları da yine anaokulları için birer ihtiyaç olarak belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Müzik Eğitimi, Okulöncesi Eğitim, Çocuk ve Müzik*

ABSTRACT

This study aims to investigate the situation and the basic needs of kindergarten in Bursa towards music education. The research question of study is “What are the basic needs of kindergarten in Bursa regarding music education?” and related sub-questions are determined as “The programme and applications regarding music education, the teaching situation of the pre-school education institutions.”

The study is based on the data gathered via questionnaires and interviews with 142 kindergarten teachers working in different institutions in Bursa, these data are evaluated as various frequency tables and regression analysis for displaying cause-effect interaction and the findings are discussed. In results of this research, some needs are determined about the music room and music materials. The subject of reaching suitable numbers of students for music activities and giving information to the class teachers about music education methods are also determined the needs for preschools.

Key Words: *Music Education, Pre-School Education, Child and Music*

SUMMARY

The topic of the present investigation is the present case with and the basic requirements in music education in city Bursa. The main research problem is put as “What are the fundamental requirements in music education in nursey schools in Bursa?” and “the programs, applications and teaching facilities in music education in nursey schools” comprise the substages of the research.

In present research a descriptive approach is adopted in evaluation of state. Accordingly, the survey data collected from 142 teachers serving in Bursa nursery schools are evaluated through various frequency tables, correlation analyses displaying the strength and dependence of relationship and regression analyses displaying the relationship between dependent and independent variables. The research space comprise state and private nursery schools educating children between 4-6 ages authorized by the Ministry of Education and the teaching staff. The sample of research constitute the data collected from 142 teachers serving in 29 nursery schools (15 state, 14 private) which represent the %69 of the determined space. The 28 questions in the survey have been evaluated through “Cronbach’s Alpha Reliability Statistics” method and an alpha coefficient 0,846 is obtained.

In Results section the collected survey data is processed and converted into tables, by which information is obtained subject to the frequency distributions reflecting the viewpoints of teachers and regression analyses evaluating the validity of the models. The teachers participating the survey are all female with %62 of them serving in private nursery schools. % 59,2 of the nursey school students are observed to be at age 6. %43,7 of the nursery school teachers can relate the present and the expected quality of education at a satisfactory level. %34,5 of the teachers consider that the targetted points in music education have been reached at an expected level. It can be commented that the music education applied by the teachers is limited to Orff Schulwerk method. It is

reported that only %36,6 of the schools possess a private environment for music studies, although non of them is at a satisfactory level.

The research revealed lack of basic space for music rooms, the hardware and equipment in the nursery schools. Among other basic needs detected are a balance between the class capacity and the student population as well as planning of sufficient applicational period for music activities, an establishment for teachers inbetween the targetted development area and music education, and the acquaintance of teachers regarding music education methods.

In light of the evidence obtained from the present research it can be suggested that sufficient effort should be put into the improvement of the level of knowledge of teachers in using music education in reaching their development areas, the planning of music studies to develop their areas of progress in a balanced and qualitative way, the preparation of a music room in the institutions with sufficient equipment both qualitatively and quantitatively, and to reach ideal class time and room numbers.

GİRİŞ

“Okulöncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli rol oynayan; bedensel, psiko-motor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, kişiliğin şekillendiği, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitim sürecidir.”(Aral,Kandır ve Can Yaşar,2002,14)

Erken çocukluk dönemi olarak adlandırılan 2-6 yaş arasında çocuklar, bedensel gelişim, zihinsel gelişim, psiko-motor gelişim, dil gelişimi, duygusal ve sosyal gelişim alanlarında hızlı bir gelişim göstermektedirler. Bu dönemde gerçekleşen gelişimin, çocuğun ileriki yaşlardaki yaşantısını büyük ölçüde etkilediği düşünülmektedir. Bu gelişim basamaklarınının başarılmasında, okulöncesi eğitim kurumlarında izlenen ve yer

verilen çalışmalarda, müziğin ve müzik eğitiminin önemli etkisi olduğu deneyime dayalı yayınlarda ve bilimsel kaynaklarda belirtilmektedir.

Her çocuk, doğumuyla beraber, ilk aylardan itibaren diğer tüm çevresel olaylara olduğu gibi, müziğe ve dolayısıyla müzikal öğelere de ilgi duyar. Çocuk için, dünyaya geldiği andan itibaren, tüm hareketli nesne ve canlılar gibi, ritm ve ses de dikkat çekici unsurlar olmaktadır. Çocuklar, bu dönemlerde çevresinde duyduğu ritm ve sesleri kavrayarak, taklit yoluyla, onlara uygun hareketler yapar ve sesler çıkarabilirler(Sun ve Seyrek, 2002). Çocuklar duygularını yetişkinlikler gibi ifade edemedikleri için, ifade şekli olarak çevre yoluyla öğrendikleri bağırma gibi sesleri ve hoplama, zıplama gibi hareketleri kullanırlar(Bal ve Artan, 1995). Bu dönemde çocuğa verilen müzik eğitiminin aracılığı ile çocuğun bağırma ve çığlık atma gibi davranışları şarkı söylemeye; atlama, sıçrama, vurma gibi davranışları da dansa ve ritmik hareketlere dönüştürülebilir. Böylelikle, çocuk tarafından sergilenen olumsuz, bilinçsiz ve denetimsiz ifade biçimlerinin olumlu, denetimli ve bilinçli bir hal alması beklenir.

Yüksel'e göre (1996), "Çocuğun gelişim ve öğrenme açısından en verimli olduğu dönem okulöncesi dönemdir. Bu dönemde, ritm ve ses çalışmaları, doğayı ve müziği dinleme, şarkı söyleme, söylediği şarkıları dramatize etme yolları, resmetme, yaratma ve imgelem gücü, özgürlükleri ve yetenekleri engellenmeyecek şekilde geliştirilmelidir." Tüm bunlar gerçekleştirilirken "taklit yöntemi"nin öğrenmede büyük etkisi olduğu söylenebilir. Öyleyse okulöncesi dönemde, çocukların müzik yeteneğinin gelişmesi büyük ölçüde içerisinde buldukları ortama bağlıdır. Elverişli ortam ve koşulların, donanımlı bir eğitmenin ve doğru hazırlanmış bir programın çocuğun müzik yeteneğinin gelişmesini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Okulöncesi eğitim kurumlarında olması beklenen özgür ve uyarıcı ortam, çocuğun farklı çalışma ve uygulamalarda bulunmasını sağlayarak, zihinsel gelişimini hızlandıracağı ve ona geniş açılı bakış kazandıracağı beklenebilir.

Okulöncesi dönem müzik eğitiminde amaç; çocukların müziği sevmelerini sağlamak, çocukları şarkı söyleyerek ve çalgı çalarak müzik yapmaya yönlendirmek, güzel müzikler dinleyerek doğru müzik dinleme alışkanlığı kazandırmak ve müzik aracılığı ile kendini ifade etme becerisi edindirmektir. Bu amaçların en iyi şekilde gerçekleştirilebilmesi için çocuklar, iyi tanınmalı; ilgi ve yetenekleri tespit edilmeli ve bunları geliştirmeye yönelik çalışmalara yer verilmelidir.

Müzik eğitimi ile okulöncesi çocuğunun tüm gelişim alanlarının desteklediği bilinmektedir. Müzik eğitiminin, doğru ve etkili şekilde kullanıldığında çocuğun gelişimini hızlandırdığı ve kolaylaştırdığı düşünülmektedir. Bu gelişim alanları göz önüne alındığında, Bal ve Artan'ın (1995) konuya ilişkin çalışmalarından yola çıkılarak müzik eğitiminin amaçları; bedensel ve psiko-motor gelişim ile ilgili amaçlar; zihinsel gelişim, dikkat, dil ve kavram gelişimleri ile ilgili amaçlar; yaratıcı, duygusal ve sosyal amaçlar şeklinde sınıflandırılmıştır.

Okulöncesi eğitimde müzik eğitimi ile ilgili amaçların gerçekleştirilmesine yönelik çalışmaların en etkin olarak gerçekleştirildiği düşünülen mekânlar olan okul öncesi eğitim kurumlarının, çocuğun tüm gelişim alanlarına hitap eden çalışmalar ile çocuğun en iyi ve en donanımlı şekilde bir sonraki yaşam basamağına hazırlanması beklenir. Çocuğun bir okulöncesi eğitim kurumunda bulunmasının ve sosyalleşmesinin, hayata yeni başladığı bu dönemde önce yaşlılarıyla ve daha sonra tüm insanlarla rahat iletişim kurabilmesi, kişiliğini bulabilmesi ve geliştirebilmesi açısından çok önemli olduğu söylenebilir.

Eskioğlu (2005), okulöncesi eğitimde müzik eğitiminin çocuk gelişimine etkilerini iki açıdan ele almaktadır. Buna göre, “Müziğin, çocuk gelişimine etkileri, çocuğun müziksel becerilerinin geliştirilmesi ve müzik eğitimi yoluyla müzik dışı becerilerinin de geliştirilmesi olmak üzere iki yönlü düşünülmelidir.”(Eskioğlu,2005,116) Bu iki bakış açısından birincisi “müzik eğitimi”, ikincisi ise “müzik ile eğitim” olarak adlandırılabilir. Müzik eğitiminde, müzik bir “amaç” olarak düşünülmekte ve verilen

eğitimle çocuğun işitme ve ses gelişimi başta olmak üzere diğer tüm müzikal alanlarda gelişme göstermesi hedef alınmaktadır. Müzik ile eğitim düşüncesinde ise, müzik, çocuğun diğer gelişim alanlarını olumlu yönde etkileyen bir “araç” olarak görülmektedir.

Okulöncesi dönemde müzik eğitiminin nitelikli bir şekilde gerçekleşebilmesi için vazgeçilmez öğeler bulunmaktadır. Bu öğeler, müzik öğretmeni ve/veya sınıf öğretmeni, müzik odası ve ya müzik köşesi, müzik aletleri, müzik eğitimini destekleyici araç-gereçler (CD çalar, kasetçalar, şarkı kitapları v.s.) ve uygulama teknikleridir. Bu öğelerin nitelikli oluşunun müzik eğitiminin kalitesini artırdığı düşünülmektedir.

Müzik eğitiminin ilk ögesi eğitimcinin kendisidir. Yüksel’e (1996) göre, “Müzik öğretmeni ve/veya sınıf öğretmeninin çocuğu müziğe motive edebilmesi için hem çocuk psikolojisi açısından hem de müzik eğitimi açısından yeterli bilgi, beceri ve donanımına sahip olması gereklidir.” Okulöncesi dönemde çocuklara müzik eğitimi verilirken, çocukların yaş ve gelişim özelliklerinin iyi bilinmesi ve buna koşut olarak uygun yöntem ve tekniklerin kullanılması son derece önem taşımaktadır. (Ömerlioğlu ve diğerleri,2003,31) Öğretmen, müzikal anlamda yapılan etkinlikleri çeşitlendirebilmeli ve konuya ve duruma uygun hale getirebilecek yaratıcılığa sahip olmalı, müzik eğitimine yönelik yeni araştırmaları ve yöntemleri takip edip yenilikleri çalışmalarında kullanmalıdır.(Yüksel,1996,111)

Konu ile ilgili incelenen çeşitli kaynaklarda, müzik eğitimi çalışmalarının nitelikli şekilde yürütülebilmesi için bir müzik odası oluşturmak, müzik odası oluşturmak mümkün değilse sınıf içerisinde bir köşeyi müzik köşesi olarak düzenlemek gerekli görülmüştür. Yüksel’in (1996) belirttiğine göre; “Müzik eğitimi için bir oda oluşturabilmek mümkünse; oda tercihen izole edilmiş ve mümkün olduğu kadar sestense uzak olmalıdır. Rahat oturabilecekleri kullanışlı eşyalara, rahat hareket edebilecekleri alana, hareket rahatlığı sağlayacak halı ile kaplı olmasına dikkat edilmeli, pencereler

rahatça dışarıya bakabilecek camlara sahip olmalıdır.” Ürfioğlu’na (1989) göre ise; “Çocuğun kullanabileceği enstrümanlar olması, kaset arşivinin de bulunması gereklidir.”(Ürfioğlu,1989,14) Müzik odasında ve/ve ya müzik köşesinde ritm çubukları, çelik üçgenler, davullar, tefler, ziller, kastanyetler, darbukalar, çanlar, marakaslar gibi ezgisel olmayan ve ksilofon, metalofon, piyano/org gibi ezgisel çalgılar bulunabilir. Müzik aletlerinin çocukların rahatlıkla kullanabilecekleri boyutlarda ve sağlamlıkta olması önemlidir. Müzik odasında/köşesinde, müzik aletleri dışında, müzik etkinliklerini destekleyen kaset ve CD çalar, çocuk şarkıları ve danslarını içeren kaset ve CD arşivi, canlandırmalarda ve müzikli öykü çalışmalarında kullanmak üzere kostümler, tüller ve kuklalar, çalgı yapımında kullanmak üzere atık maddeler ve öğretmenin yararlanabileceği şarkı kitaplarının bulunmasında yarar vardır.

Ömerlioğlu’na (2003) göre; “Müzik etkinlikleri, günlük eğitim programında yer alan tüm etkinliklerle bağlantılı olarak bir eğitim aracı olarak kullanılabilir gibi belli bir zaman ayrılarak başlı başına bir etkinlik olarak da planlanabilir.” “Okulöncesi eğitimde, nitelikli bir müzik programının hazırlanması ve uygulanması, öğretmenin çocukların gelişim özelliklerini, gereksinmelerini bilmesi, temel müzik bilgi ve becerilerine sahip olması ile yakından ilişkilidir.”(Mertoğlu,2003,37) “Okulöncesi dönemde müzik sadece şarkı söylemek değildir. Çocuğun gelişimine uygun olarak, pek çok çalışmanın birleşmesi sonucunda sağlıklı bir müzik eğitiminden söz edilebilir. Bunlardan en sık kullanılanları, ses dinleme, ayırt etme, ses üretme çalışmaları, nefes açma ve şarkı söyleme çalışmaları, yaratıcı hareket ve dans çalışmaları, ritm çalışmaları, müzikli hikâyelerdir.”(Artan ve Bal, 1995, 235)

Müzik eğitimi uygulamalarında öğretmenlere ve öğrencilere yol gösteren “Çağdaş Müzik Öğretim Yöntemleri” bulunmaktadır. Bu yöntemlerin uygulanmasıyla müzik eğitimi aşamalar halinde ve daha sistematik bir şekilde planlanabilmektedir. Pek çok eğitimci farklı yöntemler geliştirmesine rağmen, bazıları okulöncesi müzik eğitimi alanında öne çıkmıştır. İçlerinde Kodaly, Dalcroze ve Suzuki gibi eğitimcilerin yöntemlerinin bulunduğu bu yöntemler arasında ülkemizde okulöncesi müzik

eğitiminde en çok uygulanan yöntemin -Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa gibi illerde yapılan seminer ve çalışmalıklar ile- Orff Schulwerk yaklaşımı olduğu söylenebilir. Okulöncesi müzik eğitimiyle ilgili olarak verilen tüm bilgilerin ışığında, ülkemizde izlenen okulöncesi müzik eğitim çalışmalarına bakıldığında, bazı eksiklikler ve ihtiyaçlar tespit edilmiştir. Bunlar; program ile ilgili, öğretmenlerle ilgili, fiziksel koşullar ve donanım ile ilgili eksiklik ve ihtiyaçlar olarak sıralanabilir. Mertoğlu (2002), konuyla ilgili çalışmasında bu ihtiyaçların varlığı ile ilgili benzer düşüncelere ve bilgilere yer vermektedir.

Tüm bu açıklamalar ışığında, okul öncesi eğitim kurumlarında, müzik eğitiminin nitelikli bir şekilde sürdürülebilmesi için gerekli olduğu düşünülen, her açıdan yeterli donanıma sahip bir ortam ve müzik konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip bir öğretmen başta olmak üzere, pek çok ihtiyacın varlığından söz edilebilir.

Buradan hareketle, “Bursa İli Anaokullarında Yürütülen Müzik Eğitimine Yönelik Temel İhtiyaçlar Nelerdir?” sorusu araştırma konusu yapılmıştır.

Konuyu aydınlatmak üzere yanıt aranan alt problemler ise şöyle belirlenmiştir:

1. Anaokul öğretmenlerinin yürütmekte oldukları müzik dersi programına ilişkin görüşleri nedir?
2. Anaokul öğretmenlerinin müzik dersindeki öğretim uygulamalarına ilişkin görüşleri nedir?
3. Anaokul öğretmenlerinin müzik dersi için gerekli öğretim durumlarına ilişkin görüşleri nedir?

Bu araştırmanın amacı; Bursa ili anaokullarında yürütülen müzik öğretiminin ana unsuru olan programa, programa yönelik öğretim uygulamalarına ve öğretim durumlarına yönelik ihtiyaçları tespit etmektir.

Bu araştırma, etkin bir müzik eğitimi için gerekli temel ihtiyaçların tespit edilmesi ve M.E.B. ile işbirliğine gidilerek tespit edilen ihtiyaçların giderilmesi yönünde çalışmalar yapılması için gerekli bilimsel alt yapıya katkı sağlaması bakımından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışmada, durum tespitine yönelik betimsel (descriptive) bir çalışma yöntemi izlenmiştir. Kaynaklar, belge tarama yöntemiyle incelenmiştir.

Araştırmada, anaokullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin müzik alanında uyguladıkları çalışmalar, bağlı oldukları kurumun öğrenme-öğretme durumları frekans değerleri ortaya konarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmanın evreni, Bursa İlindeki 4,5,6 yaş gruplarındaki çocuklara eğitim veren, M.E.B.'ye bağlı resmi ve özel anaokulları ve bu okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerdir. Çalışmanın örneklemini belirlenmiş evrenin %69'unu temsil eden anaokulu öğretmenleridir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket çalışması öncelikle 2 okulda uygulanmış, anketlerle ilgili değerlendirme yapılarak anket üzerinde bazı düzeltme ve düzenlemelere gidilmiştir. Gözden geçirilerek eksikleri giderilmiş anket, anaokullarındaki mevcut durumu tespit amacıyla 15 resmi ve 16 özel olmak üzere toplam 31 anaokulunda görev yapmakta olan 205 anaokulu öğretmenine ulaştırılmıştır. 31 okuldan sadece 2'sinde anketler yanıtlanmamıştır. Kalan 29'undan ise farklı oranlarda geri dönüş sağlanmıştır ve 142 öğretmenden alınan anketlerden elde edilen veriler değerlendirmeye alınmıştır.

Çizelge 1. Anket Sorularının Güvenirlik Katsayısını Gösterir Çizelge
(ANOVA withFriedman's)

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	Ki-kare	Anlamlılık p değeri
Kişilerarası	628,619	141	4,458		
Kişiler içi Maddelerarası	844,413	27	31,275		
Artan	3088,980	3807	0,811	823,076	,000
Toplam	3933,393	3834	1,026		
Toplam	4562,012	3975	1,148		

Anket uygulamasında öğretmenlere sorulan sorulardan elde edilen veriler “SPSS 13.0” adlı istatistik programında çözümlenerek yorumlanmış, sonuçlar elde edilmiş, öneriler geliştirilmiştir. Ankette öğretmenlere 28 sorulmuş, geçerlik ve güvenilirlik tesleri aşağıda araştırmayla doğrudan bağlantılı sorulardan elde edilen verilere yer verilmiştir. Anketle elde görüldüğü gibi yapılmış ancak araştırmada soruların tamamına yer verilmemiş olup edilen verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzdeler hesaplamalardan yararlanılmıştır. Bunun yanı sıra Çizelge 1’de görüleceği gibi; anket sorularının güvenilirliği “Cronbach's Alpha Reliability Statistics” yöntemiyle test edilmiş ve 0,846 alfa katsayısı bulunmuştur.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde; Bursa ilinde eğitim veren 15 resmi ve 14 özel olmak üzere toplam 29 anaokulda görev yapmakta olan 142 öğretmenden anket yoluyla elde edilen veriler işlenip çizelgeler haline getirilerek öğretmen görüşlerini betimleyen frekans dağılımı ve modellerin kabulü veya reddine dayalı regresyon yöntemleriyle bulgulara dönüştürülmüştür. Elde edilen bulgular ve bu bulgularla ilgili yorumlar, bu bölümde ele alınmıştır.

Ankete katılan 142 öğretmenin %38,0’i M.E.B.’ye bağlı resmi anaokulunda, %62,0’si ise M.E.B.’ye bağlı özel anaokullarında çalışmaktadır. Bu öğretmenlerin tamamının

kadın olduğu görülmektedir. Bu bulgular; erkek cinsinin anaokulu öğretmenliği mesleğini tercih etmediği ve okulöncesi eğitim alanında hakim cinsiyetin kadın cinsiyeti olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Ankete yanıt veren 142 öğretmenin %31,7'sinin Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü mezunu, %30,3'ünün Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı mezunu, %16,8'inin Eğitim Enstitüsü mezunu ve %11,3'ünün Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Anaokulu Öğretmenliği mezunudur. Anketi yanıtlayan anaokulu öğretmenlerinin %9,9'luk bir kısım ise “diğer” seçeneğini işaretleyerek bu kurumların dışında bir kurumdan mezun olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular, bu alanlarda görev yapan öğretmenlerin çeşitli programlardan mezun olduğunu ancak Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okulöncesi Anabilim Dalı mezunlarının meslekleşme yolunda görevlerine sahip çıkmaya başladıkları ve bu kurumların mezunlarının hedeflenen meslek kurumlarında ağırlıklı olarak yer aldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Ankete yanıt veren öğretmenlerin %59,2'sinin 6 yaş grubuyla, %26,7'sinin 5 yaş grubuyla ve %14,1'inin 4 yaş grubuyla çalıştığı görülmektedir. Demek ki; okulöncesi eğitimde nicel çokluk 6 yaş grubundadır, denebilir.

Çizelge 2: Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Eğitimi, Müzik Eğitiminin Yürütüldüğü Mekan ve Müzik Aletleri ile İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtlara İlişkin Çizelge

	DÜZEYLER*									
	Tamamen		Çok		Kısmen		Az		Yetersiz/Hiç	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
<i>Gelişim alanlarının müzik eğitimi ile ilişkilendirilme durumunun dağılımı</i>	39	27,5	23	16,2	49	34,5	20	14,1	11	7,7
<i>Müzik eğitimi çalışmalarında ulaşılması beklenen hedef davranışların dağılımı</i>	15	10,6	34	23,9	50	35,2	29	20,4	14	9,9
<i>Müzik eğitim çalışmalarına yer verilme durumlarının dağılımı</i>	27	19,0	60	42,3	42	29,6	8	5,6	5	3,5
<i>Müzik çalışmalarının yapıldığı mekânı yeterli bulma durumunun dağılımı</i>	12	8,5	21	14,8	33	23,2	38	26,7	38	26,8
<i>Müzik aletlerini yeterli bulma durumunun dağılımı</i>	31	21,8	43	30,3	33	23,2	22	15,5	13	9,2

* Tamamen ve çok yanıtları, *beklenen düzeyi*, kısmen yanıtı, *beklenmeyen düzeyi*; az,yetersiz/hiç yanıtları, *beklenmeyen düzeyi* ifade etmektedir.

Müzik eğitimi ile gelişim alanlarını ankete yanıt veren öğretmenlerin %34,5'i kısmen, %27,5'i tamamen, %16,2'si çok, %14,1 az ve %7,7'si yetersiz düzeyde ilişkilendirmektedir. Bu bulgular, anaokulu öğretmenlerinin %43,7'si müzik eğitiminde hedef alınan gelişim alanlarını müzik eğitimi ile "beklenen düzeyde" ilişkilendirmektedir, şeklinde yorumlanabilir. (bkz.Çizelge 2)

Ankete yanıt veren öğretmenlerin müzik eğitimi çalışmalarında ulaşmayı bekledikleri hedef davranışlarla ilgili olarak; öğretmenlerin %35,2'si kısmen, %23,9'u çok, %20,4'ü az, %10,6'sı tamamen ve %9,9'u çok az şeklinde görüş belirtmektedir. Bu bulgular, öğretmenlerin %34,5'inin müzik eğitimi çalışmalarında hedef davranışlara beklenen düzeyde ulaştıkları şeklinde yorumlanabilir. (bkz.Çizelge 2)

Ankete yanıt veren öğretmenlerin müzik çalışmalarına yer verme oranları %42,3 ile çok, %29,6 ile kısmen, 19,0 ile tamamen, %5,6 ile az ve %3,5 ile yetersizdir. Bu bulgular, öğretmenlerin %61,3'ünün müzik eğitimi çalışmalarına beklenen düzeyde yer vermekte oldukları şeklinde yorumlanabilir. (bkz.Çizelge 2)

Ankete yanıt veren öğretmenlerin müzik çalışmalarını, %51,4'lük bir oranla Orff Yöntemini %0,7'lik bir oranla Dalcroze ve Kodaly Yöntemlerini örnek olarak yapmakta olduğu görülmektedir. Suzuki yönteminin uygulamalarda hiçbir öğretmen tarafından örnek alınmadığı ve %47,2'lik bir oranın ise hiçbir yöntem uygulamadığı görülmektedir. Orff yönteminin kuram ve uygulamasına yönelik seminerlerin bir etkisi olarak, anaokulu öğretmenlerinin uyguladıkları yöntemlerin Orff yöntemi ile sınırlı olduğu ve diğer yöntemleri kullanmaya veya yöntemlerle ilişki kurmaya yönelmedikleri söylenebilir.

Anket uygulanan öğretmenlerin çalıştıkları anaokullarında müzik çalışmaları için müzik odasının bulunma durumu görülmektedir. Buna göre; kurumlarında müzik odası olduğunu söyleyen öğretmenlerin oranı %36,6, olmadığını söyleyen öğretmenlerin oranı

%63,4 oranındadır. Bu bulgulara göre; müzik odasının varlığının bir sorun olduğu ve beklenen düzeyde olmadığı söylenebilir.

Ankete katılan anaokulu öğretmenlerinin müzik çalışmalarının yapıldığı mekânın (müzik odası ve ya sınıf) gerekli özellikleri taşıması bakımından %26,8'inin yetersiz, %26,7'inin az, %23,2'sinin kısmen, %14,8'inin çok ve %8,5'inin tamamen yanıtını verdiği görülmektedir. Bu bulgulara göre; müzik çalışmalarının yapıldığı mekânın beklenen düzeyde bir yeterliliğe sahip olmadığı söylenebilir. (bkz.Çizelge 2)

Ankete katılan öğretmenlerin kurumlarında bulunan; müzik aletlerinin sayı ve çeşit açısından yeterliliğine ilişkin %30,3'ünün çok, %23,2'sinin kısmen, %21,8'inin tamamen, %15,5'inin az ve %9,2'sinin yetersiz yanıtını verdiği görülmektedir. Bu bulgular, ankete yanıt veren öğretmenlerin %52,1'inin müzik aletlerini beklenen düzeyde bulduğu şeklinde yorumlanabilir. (bkz.Çizelge 2)

Bir hafta içerisinde müzik çalışmalarına ayırdıkları sürelerin dağılımına ilişkin öğretmen görüşlerinin oranları verilmektedir. Ders sürelerinin çalışılan yaş gruplarına göre değişiklik gösterdiği düşünülmüş bu yüzden dakika hesabı yapılmamıştır. Buna göre tabloda, %35,2'sinin haftada 5 ders saati ve üzerini, %33,8'inin 3–4 ders saatini, %20,4'ünün 1–2 ders saatini müzik çalışmalarına ayırdığı, %10,6'sının ise 1 ders saatinden az zaman ayırdığı veya hiç zaman ayırmadığı görülmektedir.

Anket uygulanan öğretmenlerin müzik çalışmaları sırasındaki sınıf mevcudları görülmektedir. Buna göre; müzik çalışmaları yaparken sınıf mevcudunun %41,5'lik bir oranla 21 ve üzeri, %23,3'lük bir oranla 16–20, %27,5'lik bir oranla 11–15 ve %7,7'lik bir oranla 5–10 arası olduğu görülmektedir.

Çizelge 3. Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Dersini Yürütürken Hedef Aldığı Gelişim Alanlarına İlişkin Görüşlerini Etkileme Modeli

Modeli Özeti

<i>Model</i>	<i>Açıklama</i>	<i>Açıklama</i> <i>Yüzdesi</i>	<i>Düzenlenmiş</i> <i>Açık.Yüzdesi</i>	<i>Standart</i> <i>Hata</i>
1	,544 ^a	,296	,291	1,048
2	,570 ^b	,325	,315	1,030

a- Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersinde Yer Verdiği Çalışmalar

b-Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersinde Yer Verdiği Çalışmalar, Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersini Yürütürken Hedef Aldığı Davranışlar

Katsayılar^a

<i>Model</i>	<i>Standartlaştırılmamış</i>		<i>Standartlaştırılmış</i>	<i>t değeri</i>	<i>Anlamlılık</i> <i>p değeri</i>
	<i>Katsayılar</i>		<i>Katsayılar</i>		
	<i>Beta</i> <i>Katsayısı</i>	<i>Standart</i> <i>Hata</i>	<i>Beta Değeri</i>		
<i>1 Sınıf Öğretmeninin</i> <i>Müzik Dersinde Yer</i> <i>Verdiği Çalışmalar</i>	,952	,230		,4,134	,000
	,703	,092	,544	7,676	,000
<i>2 Sınıf Öğretmeninin</i> <i>Müzik Dersinde Yer</i> <i>Verdiği Çalışmalar</i>	,650	,258		2,518	,013
<i>Sınıf Öğretmeninin</i> <i>Müzik Dersini</i> <i>Yürütürken Hedef</i> <i>Aldığı Davranışlar</i>	,529	,115	,410	4,601	,000
	,239	,098	,216	2,427	,017

a-Bağımlı Değişken: Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersini Yürütürken Hedef Aldıkları Gelişim Alanları

Çizelge 3.'te yer alan bağımlı değişken ile onu oluşturan bağımsız değişkenler arasında yer alan regresyon formülünü belirlemek amacıyla "SPSS 13.0" istatistik programı kullanılmıştır. Çizelge 3.'te görüldüğü gibi "Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersini Yürütürken Hedef Aldığı Gelişim Alanları" bağımlı değişken, diğer değişkenler bağımsız alındığında en iyi regresyon denklemi;

Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersini Yürütürken Hedef Aldığı Gelişim Alanları = (0,410 X Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersinde Yer Verdiği Çalışmalar) + (0,216 X Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersini Yürütürken Hedef Aldığı Davranışlar)'dır.

Bu denklem, "Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersini Yürütürken Hedef Aldığı Gelişim Alanları"ndaki yanıtları belirleyen bağımlı değişkeni meydana getiren bağımsız değişkenlerden "Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersinde Yer Verdiği Çalışmalar" ve "Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersini Yürütürken Hedef Aldığı Davranışlar"ın yeterli düzeyde varlık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu değişkenlerden herhangi birisine verilen yanıtların yönünün ve oranının değişmesi bağımlı değişkeni oluşturan denklemi de etkileyecektir denebilir.

Çizelge 4. Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Çalışmalarına Ayrılan Süreye İlişkin Görüşlerini Etkileme Modeli

Modeli Özeti

<i>Model</i>	<i>Açıklama</i>	<i>Açıklama</i> <i>Yüzdesi</i>	<i>Düzenlenmiş</i> <i>Açık.Yüzdesi</i>	<i>Standart</i> <i>Hata</i>
1	,275 ^a	,076	,069	,956
2	,344 ^b	,119	,106	,937

a-Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersinde Yer Verdiği Çalışmalar

b-Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersinde Yer Verdiği Çalışmalar, Mekan Özellikleri

Katsayılar^a

Model	Standartlaştırılmamış		Standartlaştırılmış	t değeri	Anlamlılık p değeri
	Katsayılar		Katsayılar		
	Beta Katsayısı	Standart Hata	Beta Değeri		
1 Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersinde Yer Verdiği Çalışmalar	1,406	,210	,275	6,697	,000
	,283	,083		3,388	,001
2 Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersinde Yer Verdiği Çalışmalar	,960	,286	,216	3,584	,000
	,222	,085		2,601	,010
	,169	,065		2,600	,010
Mekan Özellikleri					

a-Bağımlı Değişken: Müzik Çalışmalarına Ayrılan Süre

Çizelge 4.'te görüldüğü gibi “Müzik Çalışmalarına Ayrılan Süre” bağımlı değişken, diğer değişkenler bağımsız alındığında en iyi regresyon denklemi şu şekildedir:

Müzik Çalışmalarına Ayrılan Süre = (0,216 X Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersinde Yer Verdiği Çalışmalar) + (0,216 X Mekan Özellikleri)'dir.

“Müzik Çalışmalarına Ayrılan Süre”ye verilen yanıtları “Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersinde Yer Verdiği Çalışmalar” ve “Mekân Özellikleri” ne verilen yanıtlar belirlemektedir. Bu değişkenlerden herhangi birisine verilen yanıtların yönünün ve oranının değişmesi bağımlı değişkeni oluşturan denklemi de etkileyecektir denebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde, “Bursa İli Anaokullarında Yürütülen Müzik Eğitime Yönelik Temel İhtiyaçların Tespiti” konusunda anket yoluyla elde edilen veriler ve verilerin birbirleriyle olan ilişkileri istatistiksel olarak incelenmiştir.

Anket uygulaması yapılan anaokullarının %62,0’si Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel, %38,0’i ise Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi anaokuludur.

Ankete katılan anaokul öğretmenlerinin %100’ü, tamamı, “Kadın”dır.

Ankete katılan anaokul öğretmenlerinin %31,7’si “Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü”, %30,3’ü “Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı”, %16,8’i “Eğitim Enstitüsü” ve % 11,3’ü “Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Anaokulu Öğretmenliği” mezunudur. % 9,9’luk bir kısım ise belirtilen kurumların dışında bir kurumdan mezun olduğunu belirtmiştir.

Ankete katılan anaokul öğretmenlerinin %59,2 ‘si “6 yaş grubu” ile, %26,7’si “5 yaş grubu” ile ve % 14,1’i “4 yaş grubu” ile çalışmaktadır.

Ankete katılan anaokul öğretmenleri, eğitimde hedef alınan gelişim alanları ile müzik eğitimi arasında %43,7 oranında beklenen düzeyde, %56,3 oranında ise beklenen düzeyin altı ve beklenmeyen düzeyde ilişki kurmaktadır. Buna göre; hedef alınan gelişim alanlarıyla müzik eğitimi arasında ilişki kurma temel ihtiyaçlardan birisi olarak ortaya çıkmaktadır.

Ankete katılan anaokul öğretmenleri, müzik eğitim çalışmalarında hedef davranışlara ulaşmaya ilişkin görüşleri %34,5 oranında beklenen düzeyde, %65,5 oranında ise beklenen düzeyin altı ve beklenmeyen düzeydedir. Buna göre; anaokulu öğretmenlerinin hedef davranışlara ulaşma çabası temel ihtiyaçlardan birisi olarak ortaya çıkmaktadır.

Ankete katılan anaokul öğretmenleri, müzik eğitim çalışmalarına %61,3 oranında beklenen düzeyde, %38,7 oranında beklenen düzeyin altı ve beklenmeyen düzeyde yer vermektedirler.

Ankete katılan anaokul öğretmenleri müzik çalışmalarını uygularken %51,4'lük bir oranla "Orff Yöntemi"ni, %0,7'lik bir oranla "Dalcroze Yöntemi" ve "Kodaly Yöntemi"ni örnek aldıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir. "Suzuki Yöntemi" uygulamalarda hiçbir öğretmen tarafından kullanılmadığı tespit edilmiş olup öğretmenlerin %47,2'si "Hiçbir yöntem uygulamıyorum" görüşündedir. Buna göre; anaokulu öğretmenleri için müzik öğretim yöntemlerinin bilinmesi ve uygulanması temel ihtiyaçlardan birisi olarak ortaya çıkmaktadır.

Çalıştıkları kurumda müzik odası bulunma durumuna ilişkin olarak; ankete katılan anaokul öğretmenlerinin %36,6'sı müzik odası bulunduğu, %63,4'ü müzik odası bulunmadığı görüşündedir. Buna göre; kurumlarda müzik çalışmalarının istenilen şekilde yürütülmesi için gerekli konuma ve donanıma sahip bir müzik odası müzik eğitime yönelik bir ihtiyaçtır.

Müzik çalışmalarının yapıldığı mekânın özelliklerinin yeterliliğine ilişkin olarak ankete katılan anaokul öğretmenlerinin %23,3'ü beklenen düzey yönünde, % 76,7'si ise beklenen düzeyin altında ve beklenmeyen düzey yönünde görüş bildirmişlerdir. Buna göre; müzik çalışmalarının yapıldığı mekânın (müzik odası ve/veya sınıf) müzik çalışmaları için tam donanımlı hale getirilmesi müzik eğitime yönelik temel ihtiyaçlar arasındadır.

Müzik aletlerinin yeterliliğine ilişkin olarak ankete katılan anaokul öğretmenlerinin %30,3'ü “Çok”, %23,2'si “Kısmen”, %21,8'i “Tamamen”, %15,5'i “Az” ve %9,2'si “Yetersiz” olduğu görüşündedirler. Buna göre; müzik aletlerinin nicelik ve nitelik açısından yeterliliği müzik eğitimine yönelik temel ihtiyaçlar arasındadır.

Müzik çalışmalarına yer verdikleri süreye ilişkin olarak ankete katılan anaokul öğretmenlerinin %35,2'si haftada “5 ders saati ve üzeri”, %33,8'i “3–4 ders saati”, %20,4'ü “1–2 ders saati” ve %10,6'sı “1 ders saatinden az ya da hiç” olduğu görüşündedirler.

Müzik çalışmalarına ilişkin olarak ankete katılan anaokul öğretmenlerin %41,5'i “21 ve üzeri”, %23,3'ü “16–20”, %27,5'i “11–15” ve %7,7'si “5–10” arası mevcutlarla çalışmakta olduklarını belirtmişlerdir. Buna göre; sınıfların müzik çalışmalarını verimli şekilde yürütmeye uygun sayılara ulaştırılması müzik eğitimine yönelik temel ihtiyaçlar arasındadır.

Ankete katılan anaokul öğretmenlerinin “Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Dersini Yürütürken Hedef Aldığı Gelişim Alanları”na ilişkin yanıtları kontrol edilebilir ve yönetilebilir yanıtlar olma özelliği göstermektedir. Demek ki; “Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Dersini Yürütürken Hedef Aldığı Gelişim Alanları”na ilişkin pozitif görüşe sahip sınıf öğretmeni aynı zamanda “Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersinde Yer Verdiği Çalışmalar” ile “Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Dersini Yürütürken Hedef Aldığı Davranışlar”a ilişkin de pozitif görüşe sahiptir.

“Müzik Çalışmalarına Ayrılan Süre”ye ilişkin yanıtları kontrol edilebilir ve yönetilebilir yanıtlar olma özelliği göstermektedir. Demek ki; “Müzik Çalışmalarına Ayrılan Süre” hakkında pozitif görüşlere sahip sınıf öğretmeni bu bağımlı değişkeni oluşturan “Sınıf Öğretmeninin Müzik Dersinde Yer Verdiği Çalışmalar” ve “Mekân Özellikleri” bağımsız değişkenleri hakkında da pozitif görüş sahibidir.

ÖNERİLER

Bu sonuçlardan yola çıkılarak konu hakkında aşağıdaki özgün öneriler geliştirilmiştir:

1. Okulöncesi sınıf öğretmenlerinin gelişim alanlarına ulaşmada müzik eğitiminin kullanımına yönelik bilgi düzeyleri artırılmalı ve gelişim alanlarını dengeli ve nitelikli şekilde geliştirecek müzik eğitimi çalışmaları planlanmalıdır.
2. Okulöncesi sınıf öğretmenlerinin hedef davranışlara ulaşmada müzik eğitiminin kullanımına yönelik bilgi düzeyleri artırılmalı ve nitelikli müzik eğitim çalışmaları planlanmalıdır.
3. M.E.B.'nin ya da okulların desteği ve ilgisiyle, bilimsel çalışmalar yapan kurumlarca okulöncesi eğitime yönelik bilimsel bulgu ve sonuçlara dayalı kuramsal ve uygulamalı kitaplar yazılmalıdır.
4. Okulöncesi dönem müzik eğitiminde uygulanması öngörülen müzik etkinliklerine ilişkin olarak çocukların yaş grupları, beceri ve ilgi düzeyleri göz önüne alınarak her çalışma türünde ait çalışma planları hazırlanmalı bu planlar gerekçe güncellenmeli, çocukların gelişimine paralel olarak geliştirilmeli ve çeşitlendirilmelidir.
5. Çağdaş müzik öğretim yöntemleri hakkında öğretmenlerin kuram ve uygulama konularında bilgi sahibi olabilmeleri için bu konularda seminer, hizmet içi eğitim ve çalışmalıklar düzenlenmeli ve katılım teşvik edilmelidir.
6. Okulöncesi eğitim veren kurumlarda müzik çalışmaları için nitelik ve nicelik olarak yeterli donanımına sahip bir müzik odası planı hazırlanmalıdır.

7. Okulöncesi dönemde müzik eğitimini yürütürken sınıf öğretmenlerine yol göstermek, yönlendirmek ve yardımcı olmak amacıyla okulöncesi eğitim kurumlarında resmi ve özel ayrımı yapılmaksızın kadrolu veya ücretli müzik öğretmeni bulundurulmalı ve müzik eğitimi faaliyetleri müzik öğretmenin yetki ve sorumluluğunda yürütülmelidir.
8. Okulöncesi müzik eğitimine yönelik olarak ideal sınıf mevcudu(4 yaşta 15, 5-6 yaşta 20) ve ideal ders süresi belirlenmeli, sınıf mevcutları bu ideal sayıya ulaştırılmalı ve müzik çalışmaları bu süre ve mevcut göz önüne alınarak planlanmalıdır.

KAYNAKLAR

Aral A., Kandır A., Can Yaşar M., (2002), *Okulöncesi Eğitim ve Okulöncesi Eğitim Programı*, YA-PA Yayınları Ltd.Şti., İstanbul

Artan İ., Bal, S., (1993), *9. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Seminer Kitabı*, “Okulöncesi Dönemde Müziğin Gelişimi ve Etkinlik Örnekleri”, YA-PA Yayınları Ltd. Şti., İstanbul

Bal S., Artan, İ., (1995), *0-6 Yaş Çocuklarının Müzik Eğitimi*, YA-PA Yayınları Ltd.Şti., İstanbul

Eskioğlu I.,(2005), *Müzik Eğitiminin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkileri*, Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu Bildirileri, İnönü Üniversitesi, Malatya,s.116-123

Mertoğlu E., (2002), *Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocukların Ritm Algılarının İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstütüsü, İstanbul

Mertoğlu E., (2003), *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*, “Müzik ve Ritm Eğitimi”, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul

Ömerlioğlu E. ve diğerleri, (2003), *Müziğin Okulöncesi Eğitimde Kullanılması*, Kök Yayıncılık, Ankara

Sun M., Seyrek H., (2002), *Okulöncesi Eğitimde Müzik*, Müzik Eserleri Yayınları, İzmir
Ürfioğlu A., (1989), *Bebeklik ve Okulöncesi Dönemde Müziğin Gelişimi ve Eğitimi*, YA-PA Yayınları Ltd.Şti., İstanbul

Yüksel D., (1996), *Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Müzik Eğitimi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul